

Hrast jim je bil sveto drevo. Ker so menili, da njih bogovi pri solnih studencih stanujejo, so se za pravico do teh studencev mnogokrat med seboj vojskovali. Brati in pisati niso znali; toljko bolj pa so peli pesmi, v katerih so svoje junake poveljevali. S petjem so se tudi od roda do roda za junaška dela vneli.

Slovani.

Velik del naše domovine je bil že v starih časih od Slovanov obljuden. V mnogo rodov razdeljeni stanovali so na Českem, Moravskem, Šlezkem, Gališkem, Ogerskem, Horvaškem, Kranjskem, Koroškem, Štirnškem in Primorskem. Iz več rodovin nastala so potem ljudstva, tako n. p. Čehi, Hrvatje, Serbi, Slovenci i. t. d.

Bavili so se s poljedelstvom, živinorejo in čebelorejo. Z rokodelstvom so se na ta način bavili, da je več rodovin, ki so skupaj stanovali, le eno reč izdelovalo. Tako najdemo še danes, da se ljudje enega kraja z leseno robo, drugod z lončarijo in še drugod z železnino i. t. d. bavijo.

Slovani so bili mirnega srca; niso se radi bojevali in so se le sovražnikom, ki so jih napadali, branili in domovino varovali. Orožje jim je bilo: balta, sekira, meč, pušica in čelada.

Stari Slovani bili so malikovalci, in so častili dobre in slabe duhove. Po njih misli so bili dobri duhovi močnejše od slabih, kateri so jim le z dovoljenjem dobrih škodovati mogli. Darovali so jim žgavne darove, in sicer več na gorah, kot v gozdih.

Lipa jim je bilo sveto drevo. „Perun“ je bil njih višji bog, in „Živa“ bila je boginja narave.

Stari Slovani so nosili halje s krasnimi pasovi prepasane. Bili so pridni delavci, in do družih zelo gostoljubni. Prav radi so zbirali v veselih družbah, kjer so se z godbo, petjem in plesom kratkočasili.

(Dalje prih.)

Naravoznanstvo v ljudski šoli.

Zadržki gibanja.

Obla takaje se prizadeva si ostati v stanu gibanja, v kateri je prišla, ko jo je roka vergla. In res, pomika se čedalje bolj počasi, dokler se nazadnje popolnoma ne ustavi. Tako se godi skoraj z vsakim se giba-jočim telesom; ukljub stanovitosti dospe poslednjič vendar k miru. Kaj bi bilo temu uzrok, in od kod izvira ta prikazen? — Ako se kaka moč ali sila bolj in bolj manjša, in nazadnje popolnoma zgine, je gotovo, da mora biti še druga moč, katera prvi nasproti dela, ter jo s časom tudi premaga. Kje hočemo toraj iskati silo, ktera stanovitosti oble nasproti dela? —

Nektere poskušinke nas bodo do tega napeljale. Ako poženemo n. pr. oblo po tleh v sobi, tedaj se ona taká naprej, in nazadnje se umiri, isto tako, ako jo zaženemo po mehki zemlji ali po pesku. To opazovanje nas opozoruje na podlago, po katerej obla teče ali se taka. Če take poskušinke nadaljujemo, izpoznamo, da se obla na terdej in gladkej podlagi dalje taka, kakor na mehkej in neravnej. V tem slučaju bodemo toraj iskali zadržek gibanja v kakovosti poveršja, po katerem se obla taka ali premiče. Ta okoliščina pa, da je zadrževalna sila večja, ako se obla na neravnej podlagi giblje, obrača naš pogled na neravnostno (grapasto) poveršje snovi. Ako pregledujemo na tanko več teles, zapazimo na nekterih že s prostim očesom majhine jamice in povišbe na poveršji. So li take neravnice velike, potem pravimo, da je poveršje grapovo (grudasto); ako so pa neravnice take, da jih skoraj ne zapazimo s prostim očesom, jih pa imenujemo gladke, potem pa pravimo, da je poveršje gladko in ravno. Ako bi gledali in natanko opazovali ravna ali gladka poveršja s povikševalnikom, bi tudi ta poveršja videli grudasta, in tako bi se prepričali, da imajo tudi gladke ravni gerbavice in povišbe.

Tudi óblino poveršje, naj se nam vidi še tako gladko, ima svoje neravnice, in podlaga, po kateri se obla taka, ima jih gotovo še več in dosti večih. Kaj se mora zgoditi, ako n. pr. neravno ploščo po drugi, tudi neravni gibljemo? Ako se tako telo poriva po drugim, je očitno, da se gerbavice enega telesa prizadevajo, preobladati gerbavice drugega telesa, vsled tega pa pride vselej mali udar ali spopad. Tega se tudi lahko prepričamo, ako v eni versti eden na drugem ležeče konce perstov na desni roki potegnemo poprek čez perste leve roke na mizi ležeče. Mali udari neravnega poveršja naredijo vsled raztezne moči tvarine neko silo, ktera dela nasproti stanovitosti se gibajočih teles, isto tako, kakor kup peska nogo zadržuje, ktera se vanj zadene. Upor ali upiranje, kateri nastane po neravnicah dveh dotikajočih se teles, imenujemo trenje. Glavni zadržek gibanja je toraj trenje; njegova velikost pa je odvisna od težkote gibajočega se telesa. Čim večja je težkota, tem večje je trenje; velikost trenja ravná se po kakovosti poveršja gibajočih se teles. Kolikor bolj gerbavo je kako poveršje, toliko večje je trenje, in kolikor gladkeje je poveršje, toliko slabše je potem tudi trenje.

Povejte nektère sglede! — Ako položimo roko, s ktero potegnemo po deski bolj na lahko, je trenje slabše, kakor pa če jo z vso močjo na njo pritismo. Velik, težak čok, katerega po zemlji vlečemo, napravlja večje trenje, kakor pa poleno.

Trenje toraj raste z velikostjo težkote trečih (terečih) se teles. Odvisno je pa ono tudi nadalje od kakovosti tvarine teles; tim terje so treča se telesa, toliko manjše je trenje. Les z lesom napravi večje trenje, kakor pa jeklo z jeklom. —

Ravna se dalje trenje pa tudi po načinu gibanja trečih se teles Navadno razločujemo dersavno (derčavno) in valjavno ali takavno gibanje. Sani se lahko dersajo, obla pa se taka po poveršju ali podlagi. Valjavno gibanje se godi, ako se okoli svoje osi gibajoče telo na svoji poti naprej premika; dersavno gibanje pa se zove, ako se telo brez gibanja osi naprej premika. Skušinje uče, da je valjavno trenje slabše, kakor dersavno. Zakaj nek? — (Dalje prih.)

Dopisi in novice.

— **Učiteljsko zborovanje v Kameniku**, 4. julija t. l. Posle 8. ure zbralo se je učiteljstvo v šolskem poslopji in sicer 15 učiteljev in 4 učiteljice, dva učitelja sta zaradi bolezni izostala, en pomožni učitelj pa ni prišel, kakor tudi oo. frančiškani ne. Na dnevnem redu so bile pri takih zborih povsod navadne in tri posebne točke, tako: Čuvstvo zlasti patriotično čuvstvo. Poročevalec L. Zupin. Tednik. Poročevalec A. Javoršek. Gajitev spomina in razuma. Poročevalec A. Gregorin.

Pervosednik imenuje, ko je zbor pozdravil, Fr. Cerarja za svojega namestnika. Pri volitvi zapisnikarjev sta bila izvoljena Fr. Golmayer in gospodična F. Gonse.

Potem poprime pervosednik besedo, daje prijateljske opomine, da naj učitelji skerbé za daljno izobraževanje in poznavanje šolskih postav in ukazov, radi česa naj si krajni šolski svet naroči list »Verordnungsblatt«. Krajni šolski oblasti ne pristoji pravica 3 dni v letu dovoliti proste dni, ampak le v nenavadnih prilikah. Učence za oprostitev pouka naj krajni šolski svet že pred začetkom šole predlaga okrajnemu šolskemu svétu, sam krajni šolski svet ni pooblaščen otrok oprostevati. Učitelj naj pomore krajnemu šolskemu svétu pri sestavi preliminarja, naj mu pojasnuje, kar je potreba za prirast knjig šol. knjižnice in učnih pripomočkov, kateri teh niso za pripravne spoznani, naj se takoj odpravijo; tako naj se tudi ne dopušča otrokom nešolskih knjig s seboj jemati v šolo. Učni in poučevalni načert naj učitelj temeljito prevdari, presodi in sestavi, na čimur pa ne sme učitelj samovoljnih preuredb delati, temuč se mu je obrniti na okrajni šolski svet. Kar se tiče discipline v šoli, je ta po večem dobra, in da dobra ostane ali postane, naj si učitelj izbere pravo stališče, tako da so nanj obrnjene oči vseh učencev; ináč bi pozornost učencev ne bila taka, kakor je želeli, kar uzročuje tudi prepozna hoja otrok v šolo.

Potem prestopi k posameznim učnim predmetom.

Berilne vaje zahtevajo izgledno branje učiteljevo, dobre začetne ter konečne razlage, tudi vmesne obravnave ne smemo opuščati, isto tako ne razlaganja besed. Učenci morajo poznati zaporedno versto misli, da so zmožni jih pri pisnih vajah lepo izverstiti, ktere naj tudi, ako je tvarina primerna, zapisujejo v pisni obliki. Berilne vaje moraličnega obsega naj se na vsak četert leta razdele in v primernem času beró. Pesmi, pregovori in izreki so jako pripravi za učenje na pamet; pregovori pa pri razlagi potrebujejo dostikrat kake prilične povesti. Učenci v nižji skupini morajo dobro, oni v višji tudi lepo brati, ter paziti na ločila ali prepone.

Vse ure, ki so odločene jezičnemu pouku, ne smemo v drugo obračati. Govor mora teči v celih stavkih, tako vprašanja in odgovori; pri poslednjih se,